

EGE BÖLGESİ SU SORUNLARI

A.Hami ÇETİN
Jeofizik Mühendisi
hamicetin@hotmail.com

1. GİRİŞ

Su canlı yaşamını dolaylı dolaysız etkileyen en önemli doğal kaynaktır.

Günümüzde, sadece Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgede değil, dünya ölçeğinde bir su kıtlığı söz konusudur. Nüfus artışı ve küresel ısınmayla doğrudan bağlantılı su kıtlığının gelecek yıllarda çok daha büyük boyutlara ulaşacağı bir gerçektir.

Dünya sağlık örgütünün rakamlarına göre yılda 1.6 milyon insan temiz ve hijyenik su yokluğundan hayatını kaybetmektedir.

Su doğrudan insan yaşamını etkilemektedir. Bunun içindir ki su sorunu çarpık politik çıkarlara alet olmamalıdır. Tam tersine çözüm sığ politik kaygılardan uzak, olayın tüm taraflarınca ortak bulunmalıdır.

Su kirliliği ve kuraklık ülkemizde, özellikle Ege bölgesinde varlığını artan bir yoğunlukla hissettirmektedir. Ege bölgesinde son 30 yıl gibi insan yaşamı için çok kısa sayılabilecek bir zaman aralığında, su miktarı ve kalitesinde geline nokta ürkütücüdür. Son yıllarda yağışlardaki azalma gelecekteki olası bir felaketin habercisi olmuştur. Ancak asıl felaket merkezi ve yerel yönetimler ile kamuoyunun konuya karşı duyarsız olmasıdır.

2. MEVCUT DURUM

Bölgemizde gerçekte yetersiz olan ve gelecekte küresel ısınmadan dolayı daha da azalacağı varsayılan suyun büyük bir bölümü kirlidir. Kirlilik büyük ölçüde evsel ve endüstriyel atıklardan kaynaklanmaktadır. Son 30 yılda hızla artan kirlilik, merkezi ve yerel yönetimler tarafından sadece izlenmiş, durum saptamaları yapılmış ve seyredilmiştir. Su kirliliğinin insan yaşamını tehdit ettiği bugünlerde dahi hiçbir şey değişmemiştir. Konu sözlerle geçiştirilmekte, kirleticilere karşı gerekli yaptırımlar uygulanmamaktadır.

Küçük menderes, Gediz ve Bakırçay havzalarında kirlilik ile ilgili üniversiteler, DSİ ve Çevre Bakanlığı tarafından çok ciddi çalışmalar yapılmış ve birbirine benzer çözüm önerileri ileri sürülmüştür. TMMOB İzmir il koordinasyon kurulu tarafından 1999 ve 2008 yıllarında İzmir su kongrelerinde konu tartışılmıştır. Ayrıca ilgili mühendis odalarının değişik zamanlarda ciddi çalışmaları ve çözüm önerileri vardır.

Ancak 30 yıl önce, 20 kg ağırlığında, yayın balıklarının yaşadığı, insanların yüzebildiği nehirler, bugün açık kanalizasyon olarak kullanılmakta, evsel ve endüstriyel atıklar ne acıdır

*Bu Bildiri Jeofizik Mühendisleri Odası Adına Düzenlenmiştir.

ki doğrudan denize boşalmaktadır. Belediyeler sağlıklı su elde etmekte zorlanmakta, su kirliliğinden kaynaklanan ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

Küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğinden dolayı yağış ve akış değerleri azalmakta, aşırı yağış olayları, örneğin kuraklık ve taşkın riskleri artmaktadır. Ayrıca kuraklık neticesinde su kalite parametrelerinin önemli oranda olumsuz etkilenmesi söz konusu olmakta, bu sorunlar tüm ülkemizde ciddi boyutlarda yaşanmaktadır.

Günümüzde yağışların azalması, artan nüfus artışı nedeniyle su kullanımının artmasından kaynaklanan yerüstü ve yeraltı sularında azalma ciddi boyutlara ulaşmıştır. Özellikle Gediz, Küçükmenderes ve Bakırçay havzalarında Ekim 2008 tarihi itibarıyla, önceden açılan sondaj kuyularından çoğu kurummuştur. Örneğin Küçükmenderes havzasında, Torbalı'da alüvyon formasyonunda yeraltı su tablası 60 metrelerin altına düşmüş geniş bir alanda yeraltısuyu kalmamıştır. Halbuki 30 yıl önce bu kuyularda yer altı su tablası 1-2 metre derinlikte olup kuyu verimleri 60-70 litre/saniye idi.

Günümüzde Ege bölgesinde içme-kullanma ve endüstriyel su temininde zorluklar yaşanmasına rağmen asıl sorun, suyun %72'sinin kullanıldığı tarım sektöründe yaşanmıştır. Önümüzdeki yıllarda içme-kullanma ve endüstriyel sularda maliyeti yüksek olsa da su konusundaki problemler çözülebilir.

Ancak günümüzde, siyasi iktidarlarca önemsenmeyen tarım sektöründe tehlike çanları çalmaktadır. Kuraklıktan dolayı tarımsal aktivitenin azalması veya durması açlık işsizlik ve göç demektir. Bu durum sadece tarımda değil, tarıma dayalı ticaret ve sanayi için de söz konusudur.

3. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İlgili kurumlarca yapılan çalışmalarda benzer çözüm önerileri ortaya konulmuştur bunları özetleyecek olursak;

- I. Su yönetimi politikaları bir kurul oluşturularak saptanmalı, Ege bölgesindeki 3 havza ile ilgili kriz yönetimleri oluşturulmalıdır. Bu kurullara, havzalarda bulunan yerel yönetimler, merkezi yönetim, ilgili üniversiteler, TMMOB'nin ilgili odaları, Tabipler Birliği, ziraat odaları, sulama birlikleri, çevre kuruluşları ve benzeri kullanıcı grupların temsilcileri katılmalıdır. Bu kurullardan sorunların çözümüne yönelik alınan kararlar, eylem planları suyun kullanıcısı halkla paylaşılmalı, alınan kararların uygulanıp uygulanmadığı yerinde takip edilmelidir.
- II. Tasarruf, su kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı çok önemlidir. Bu konularda halkın bilinçlendirilmesi ve eğitimi için ilgili kurumlar ortak çalışmalı, ilk ve orta öğretimde su ve çevre konulu dersler programlara girmelidir.
- III. Kirlenici kaynaklara karşı etkin ve radikal tedbirler zaman geçirilmeden alınmalıdır. Gerek kirlenici unsurlara karşı, gerekse gereğini yerine getirmeyen yetkili kurumlara karşı hukuksal süreçler başlatılmalıdır.

- IV. Denize boşalan sular büyük küçük demeden baraj gölet ve bentlerle tutulmalıdır. Yatırımlarda merkezi ve yerel yönetimler işbirliği yapmalıdır.
- V. Tarımda salma sulama sistemleri yasaklanmalı, bitki çeşitlendirilmesine gidilmeli, damlama sulama sistemlerindeki teşviklerde bürokratik engeller ortadan kaldırılmalıdır.
- VI. Yerel yönetimlerce içme suyu şebekeleri rehabilite edilerek şebekelerdeki yüksek su kayıpları önlenmelidir.
- VII. Yerel yönetimlerce arıtılmış suların yeniden kullanımının sağlanması için gerekli altyapı yatırımları yapılmalıdır.
- VIII. Kirliliğe yol açan zirai mücadele için yapılan ilaçlamalarla, kimyasal gübrelerin kullanımı denetlenmelidir.

4. SONUÇ

Doğrudan insan eliyle yaratılan kuraklık ve su kirliliği dünyayı, ülkemizi ve Ege bölgesini bir felakete sürüklemektedir. Daha çok kar üzerine kurulmuş olan sistem, pırıl pırıl akan nehirleri, temiz bir körfezi, bol ve temiz yer altı sularını 40 yıl içerisinde yok etmiştir. Bugüne kadar olay sözlerle geçiştirilmiş hiçbir ciddi önlem alınmamıştır. Bugünden sonrada aynı eylemsizlik devam ettiği takdirde 30-40 yıl sonra Ege bölgesini kötü günler beklemektedir.